Србобранъ излази уторникомъ четвртковъ и суботомъ.

Предплату примаю све ц. и кр. поште познати скупительи и уредничство (леба ска улица, у кући бр. 882.).

Рукописи не враћаю се натраг.

СРБОБРАН.

Предплатне цене у аустр. вр.
на три месеца . . . . 3 ф.
на по године . . . . 6 ф.
на годину . . . . . 12 ф.
За огласе плаћа се за оно место кое еданъ редъ изъ петита заузима за сваки путъ по 7 новчића, и сваки путъ по 36 новч. штемпларине.

Год. II. У Новомъ Саду, у четвртак 5. юлия 1862. Брой 53.

БРЗОЯВИ

Уредничству „Србобрана“.

ДУБРОВНИКЪ 3. юлия. **У суботу (на поютарие Петрова дне) потученъ Дервишъ паша кодъ Острога. Повратакъ му е у Херцеговину пресечен. Праздна остала (Херцеговина?) од турске войске коя е у Спужъ побегла.**

Будва 4. юлия. У суботу се (30 юния.) Дервишъ сединио са Абдипашомъ у Бѣлопавлићи; 80.000 (??) Турака. Цела Црна Гора у опасности.

Две депеше, у нечемъ истина различне, али обадве у том едногласне: да се турске две войске, сѣверна и южна, сединиле! Ако се то обистини, онда заедно съ нашимъ дописникомъ морамо припознати: да е Црна Гора у великой опасности.

Сама себи оставлѣна бори се Црна Гора съ много ячомъ душманскомъ силом дуго предуго, и то на смрть и животъ. Европска политика, чедо себичности и преваре европских дворова, хладнокрвно гледи, гди се толика юначка крвь пролива!

Црна Гора упрла свое крваво око у рођеногъ брата свога — у юначку Србию.

А шта ради Србия у овомъ одсудномъ тренутку будућности свое браће? Она стои као запета пушка, али іой европска дипломация везала руке, кое ће іой се одрешити, докъ се едномъ соколу крило сломие.

Новости изъ Београда.

Х. Београдъ 3 юлиа. Света е стваръ, заедничка е стваръ наступила, и нека овако одушевленѣ скоримъ постепено свуда овлада, пакъ ће давно желѣна цель у едно велико сливена бити, и велико дело великогъ народа а съ великимъ духомъ оживети и остварити.

Одкако у Београду одекну звукъ нашегъ сяйногъ оружја и невина крвца ороси опетъ нашу отачбину, одъ тадай све маомъ рекао би човекъ и живлѣ постаде; одушевлѣностъ ова описати се неда, доста е кадъ се рече: „Мисмо сви подъ оружемъ“ а ово оружанѣ као што знате постало е изазиванѣмъ турскиемъ, и ми се сви своевольно наоружасмо и стасмо нашемъ обштемъ душманину на супротъ, а на расположенѣ нашемъ люблѣномъ владаоцу и у славу и честъ и поносъ васцелогъ народа србскогъ, — ништа човекъ у Београду видити неможе до изобилно сяйногъ оружја и накита юначки сваке врсте, а што е дивно и ову заеднину можда само по себи наговешћуе, то е што смо сви скоро заменили наше светле обуће са лакимъ айдучкимъ опанцима, и наше црвене капе-фесове-обвисмо у славу црногорску све маомъ црнимъ завиюткомъ по црногорскомъ обичаю, кое насъ садъ издае за црногорце, а како и нећемо, и како неби ово учинили, кое найюначнии народъ можда на свету носи и поштуе, и кое и ние свака шуша у станю да се съ тммъ знацима дичи и поноси. Београђани дакле носе данасъ сви споляшньи изгледъ црногорски, а то и деломъ до данасъ показали су свагда да су достойни свои славни предака, достойни свогъ узвишеногъ владаоца, достойни юначке браће црногораца. Наоружасмо се, гдъ іошъ и кадъ вамъ ово пишемъ стоимо подъ оружемъ и обште е мишленѣ како овде тако у целой Србии: да се више съ турчиномъ живети неможе.

Нека дипломация — кою съ нестрпленѣмъ очекуемо да се у Цариграду скупи — реши како ће решити, ми одъ тогъ неодустасмо — ма све изгубили ако до шта дође радо ћемо и сами животъ юначки на жертву принети нашемъ отечеству и светломъ владаоцу, кои е као и свагда уз насъ, а за праведну нашу Србску стваръ: што Богъ и юначство наше оснуе и утврди! оћемо дасмо едномъ народъ, самосталанъ народъ. —

(Видд) Ево ће намъ већъ да прођу и три неделѣ дана од како нам се Београд зави у димъ одъ праха пушчанога, одъ како наста озбильно и Србину свето време, у кое намъ хоће милостиви Богъ да досуди край нашегъ ослобођеня.

Ко зна какавъ е пре ио Београдъ па садъ прође крозъ оне улице, ко е видео живу варошъ, он де, где су садъ шанчеви, убоито оруже и юначка войска — не ће остати да не осети не жалости већъ поноса народногъ.

Еръ то значи: Србинъ е све оставио, мануо се и свога добра и своихъ кућа и угодна живота, Србинъ е све потурио па се прихватио оружја да еданъ путъ већъ буде што е 1815 на баряку записано, да се еданъ путъ опрости зулума турскогъ.

Све е оставлѣно зарадъ тога единога. А то значи да смо за то едно заложили све што имамо, све за то знамо до самогъ живота, значи да смо рекли: ние у Београду Србия, ние у трошнимъ зградама и стаяма Србинъ и српство. Некъ пропадне све, само да Србинъ и српство не пропадну, некъ се Београдъ найпосле у прахъ спури, на томъ ће гаришту стаяти вила српска, а изъ те црне гарежи ће тешка ноћъ омркнути силецияма и крволияма, коима на земльи ние светиће, ние свести ни поштеногъ ни юначкогъ поноса народногъ:

Што данасъ у Бограду бива, и што би последньихъ дана, ясанъ е знак на колико су Срби прегли, докле е дотерало одушевлѣнѣ народно. Та Србину е кућа наймилия а ево е данасъ раскућава. место где се родио, где е године провео и одрастао и оно му е наймилие, ама ево онъ то све оставля. Пођи коимъ хоћешъ шоромъ београдскимъ, ено свуда где се спрема, свуда се куће празне, зађи по кућама па не ћешъ никога наћи ванъ празнихъ зидова а узъ ньихъ дивна намештая тананихъ пушака. Па нека дође ко хоће да почине у овимъ дворовима што ихъ Срби данасъ тако лопо намештаю. Пођи коимъ хоћешъ путем београдскимъ, свуда ћешъ срести натоваренихъ кола, свуда ћешъ видити где народъ склоня иманѣ да има слободна маха да се може безъ бриге бранити, да се може крвавие и озбильние борити.

А мислиш ли да ко жали за тимъ? Уђи па погледай редомъ, разбери жалостъ изъ онихъ озбильнихъ погледа, юначкогъ прегнуђа! Е ли жалостъ она свиралица, е ли она песма, онай гусларъ, онамо она весела браћа, е ли жалостъ и туга, што се онай стара да му браћа гладна не остану, што имъ онай опрема дивне руменике, што онай певуши чистећи свою дильку — та како ће и жалити? Еръ не зна ли сваки да е прошао вандализамъ средньихъ векова, преминула давно самоволя, не зна ли сваки да смо народъ, кои уме само съ поносомъ, само с чешћу живети, а коему преко того нећешъ прећи пада су у тебе триста крила соколовихъ? Узъ насъ е воля и юнаштво, узъ насъ Богъ и свето право — шта ћемо далѣ?... Заръ ћемо се іошъ покрай ога пустити и одъ яко подъ зулумъ и ярамъ нашихъ давнашньихъ неприятеля?...

Ово садашнѣ станѣ наше докъ е постало, доста е штете за собомъ повукло. Трговине су уставлѣне и то насъ мора тиштати, али ни за то ние нико зажалио. Ево се изванъ шанца и дохвата турскогъ по мирнимъ одъ те опасности краевима наше вароши подиже нова чаршия, отвораю нови дућани смештаю породице и животъ подиже. Место оне пустоши ево намъ оживеше найлепши краеви; а ти краеви само се веселе чудной промени, згледаю се па радосни, еръ гледаю светло оруже и юнаке, само веле: Ево Београда! С онихъ ће пушака и больи и сяйнии двори а и на лепшимъ местима засияти! Подай Боже и срећо юначка!—Доста су певали Ружицу цркву, а и она се ужелела боже летурђие. Али Србинъ чека да покаже како га ние одняло варварство, но свестан векъ народности и слободе векъ деветнаести.

Беогрра. 28 Јун. (Трг. Н.) Стиже намъ као поузданъ гласъ да е после осуђенъ вероломства београдских турака, еден *военн пароброд*: „Силистрия“ са турским войницима и цебаномъ изъ Цариграда у београдъ оправлѣнъ. Та експедиция очевидно е противна париском трактату, за кои намъ емствую велике европске силе. С тога е, веле, и србски капућехая у Цариграду протестовао противу таквогъ явног гаженя париског трактата. Али е ипак пароброд „Силистрия“ навезао се на море, па и у Дунаво убродио и доспео до Демиркапие но ту се исти пароброд разбие о стену и потоне у воду. Войници и муниция едва су спасени, наравно у Аустрию. То е ново знаменѣ, да се Срби у своіой праведной ствари у великога Бога уздаю. Веролмством београдскихъ турака и злосретномъ Цариградскомъ експедициом ясно е доказано, да турци нимало непоштую ни свою речъ ни гласъ европскихъ сила. Но кадъ они, упркосъ освештанимъ емствима европскихъ сила, дижу свою руку противу србскогъ народа: онда имъ Богъ силу украћуе. Хвала европской дипломатии, што се брине како ће на зеленомъ асталу расправити питанѣ између Београда и Цариграда. Али само еданъ Богъ и наша собствена паметъ и юнаштво може насъ сачувати противу турске необузданости на бойномъ полю у ово одсудно доба. Поштуемо европско заузиманѣ за нашу праведну стваръ, али незаборавимо како Турци умею и поредъ европске гарантие на нашемъ огньишту нападати нас. Непопуштаймо дакле нимало у спреманю, да помоћу Бога сваки нови зулумћарски покушай турака, своіомъ снагомъ дочекамо и одбиемо. Богъ, кои е нашимъ старима помогао, да се ослободе одъ нечовечногъ турскогъ ярма, кои е помогао Београђанима да 3 и 4 юния нашу варошъ одъ дивльихъ Турака очисте, кои е 5 юния оно лубарданѣ наше вароши одъ стране београдскихъ турака ништавимъ учинио; кои е и потоню цариградску експедицию на Демир-капии сломио: помоћи ће да и у будуће победимо душмане, кои би насъ напали на мирномъ огньишту нашемъ. С нашимъ неприятельма нека е коеко; али съ нама е савъ човечански светъ, съ нама е велики Богъ. А видећемо, шта ће се учинити са спасенимъ турскимъ войницима и цебаномъ изъпотоплѣне лађе „Силистрие.“

Боиште херцеговачко-црногорско-турско.

††. Съ **горе пашпровске** 24. юния. Стварь међу Црногорцима и Омеровомъ войскомъ стои на истой мѣри. Турска сила, коя е притисла мѣста около Спужа, има већ два мѣсеца, лежи на истомъ мѣсту, безъ да се и ромицу напредъ повукла. 40 хиляда Омерове войске, кою предводи Абди паша, ни е кадро било едно мало сеоце црногорско, заузети, него ће е први данъ починула, ту се и данасъ налази.

Послѣ крваве битке загарачке било е прошли дана окршая у Коловозу. Између Спужа и Подгорице ударе 30. хиляда Турака на ша-

нацъ црногорски, кои бранише 3000 горски юнака. Бой е био жестокъ, али опетъ одби шака црногораца ову грдну силу турску съ доста великомъ жертвомъ, еръ изгубише 102 мртва и 80 ранѣни. Турака е, како кажу, остало ту мртви 5000; колико пакъ има ранѣни, то они сами знати могу. Є ли толико Турака мртви пало, не знам зацело, али знам чисто, да е 300 глава донешено у стан войске црногорске.

Тако исто 10. тек удари обноћъ едно оделенѣ войске црногорске на касарне турске, стоеће између Спужа и Подгорице. Но видећи, да страшльива погань азиятска не излази на полѣ, не хтеше лудо губити свога живота, већъ се вратише съ неколико ранѣни у свой станъ. —

Сви Црногорци, кои су прошасти година одлазили у Цариградъ, вратили су се у свою отачбину, еръ су натрагъ позвани одъ свога правительства, кое е наредбу било издало: да сваки Црногорацъ, налазећи се ван свое границе, кои се не би вратио у свою отачбину до видовадне, биће сматранъ као издаица свое отачбине, а нѣгова добра биће конфискана и доћи ће у народну касу. Кадъ е ова наредба стигла у Цариград, Црногорци сви дигну свое пасоше од консулата руског и стану се кретати изъ Цариграда, и тако ньи 800 у три путъ Лойдовимъ вапоромъ дођу, и сви се извезу подъ Будвомъ. Виши део одъ ньи оставио е свое теченѣ, само да што пре дотрче своіой браћи у помоћь. Ко е годъ видио жар младости ове, свакъ е могао ласно познати у ньой ону одважность и неустрашимость, съ коіомъ се већъ напред рѣшила изаћи на бойно полѣ у сусретъ своме заклетоме душманину. Кажу путници други, кои су съ ньима од Цариграда до Будве путовали, да савъ путъ свой ни у чемъ другомъ провели нису, већъ у певаню юнацки пѣсама, оштреню свои ятагана и спреманю другогъ оружя, говорећи: да едва чекаю часъ, да се са своимъ крвникомъ ударе. Заиста ови 800 могу не само дочекати, него и надлчати хиляду найодабрании Омерови войника. Текъ што су своимъ кућама приспѣли, само су по едну ноћъ у друштву свои породица ноћили, а сутраданъ отишли у Бѣлопавлиће, да са своіом браћом бране свою стару славу, кою су имъ прадѣдови у пркосъ заклетомъ душманину одржали и на аманетъ предали.

Покретъ Срба и рика београдски топова нашли су радостанъ одзив у срдцама храбри и неустрашими ратобораца Црне Горе. Ал не само Црногорацъ, него и сваки други Србинъ, ма гди био, овомъ се гласу яко обрадовао; ер држи зацело, да е съ бомбардиранѣм Београда куцнуо часъ, у комъ се мора ядно Србство едномъ за вазда опростити четиристогодишнѣгъ поганогъ робства турскогъ. Кнезъ Никола, тек што е допрео до нѣга овай глас, учинио е на Цетиню велико веселѣ, а сутра данъ отишао у Брда, гди се и данданашньи налази. Онъ е сву готсво войску са стране херцеговачке къ себи позвао у брда бѣлопавлићка. Ово е све, што вамъ засадъ могу явити; чимъ се ново што догоди, не ћу вамъ пропустити одмахъ доставити.

— Извѣстия изъ Албание одъ 19. юния потврѣую се, да су Турци у биткама кодъ Црковнице и у Васоевићима яко потучени. У турскимъ логорима е велика оскудностъ у новцу, рани и у лѣкарима, пакъ Омеръ паша ние у станю намиривати свакидашнѣ потребе. Изъ Херцеговине долазе хрѣава извѣстия за турке. Дервишъ паша е опетъ яко пострадао 19. юния између Рудиня и Баняна. Истогъ дана е онъ одъ Црногораца у томъ предѣлу нападнутъ и яко потученъ, пакъ се морао натрагъ опетъ у Билеће съ осталомъ войскомъ повући. У помоћъ е позвао онъ войску изъ Требиня, но и ова ние у станю била побѣдительима на путъ стати у ньиовомъ напредованю. Тога ради е Дервишъ паша подигао све Турке у Херцеговини на оружие, и употреблюе сва средства, да опетъ отомански фанатизамъ побуди, али ће се яко у своіой надежди преварити, еръ су Турци тако одушевленѣ изгубили, да ће Дервишъ паша опетъ морати у Требиню, кое е садъ безъ войске, себи прибѣжиште тражити. Дервишъ паша иште све еднако помоћи. Црногорци и инсургенти нападоше 17. юния више села око Гацкогъ, и отераше 4000 глава марве. 19. юния освоише Црногорци село Наоевиће кодъ Любиня, потукоше многе Турке и отераше многу марву. Црногорци почеше опетъ ударати на Никшићъ, и збогъ тога су сви путови, кои у Никшићъ воде, несигурни.

У Билећу очекиваю помоћъ неку изъ Босне, алъ е по свой прилици дочекати нећеду, будући е познато да ће се бошняци на другу страну употребити морати.

Непонятно е да многи страни и аустриски листови іоштъ ту одважностъ имати могу, да о турскимъ побѣдама говоре.

Ньиови дописници мора бити или да изъ врло неистинити извора ньиова извѣстия збираю, или имъ пакъ ньиова наклоностъ прама Турака недопушта да истину говоре.

Србия и европско равновесие.

„Я самь новъ светъ саздао да равновесие старога у редъ доведемъ.“

Канингъ.

Подъ овимъ насловомъ доноси „Остъ у. Вестъ“ у бр. 11. следећи чланакъ:

„А заръ е равновесие какво непрестано, вечито и непроменльиво мерило? Заръ равнотѣсие ние управо такво мерило, кое се непрекидно повторавајући меня, и то у толико, у колико цивилизация напредуе, и како на позориште света нове државе ступаю трудећи се да припадајући имъ положай заузму, кои имъ по особитой ньиовой нарави у део падне или у део пасти мора? Пре сто и педесетъ година држале су равновесие у Европи, Енглеска, Италия, Француска, Аустрия и Нидерландъ, докъ касние Русия велика сила не постаде а и Пруска до прилично велике снаге се неподиже. Равновесие се дакле у начелу ние меняло никако, него само обѣкти равновеся посташе течаем времена у већем брою и на разни начинъ. Политично равновесие мораде се разной промени подвргнути, еръ се брой силнихъ држава умножавао, и што е — тако рећи — више мера на вагу метано. У оваковомъ случаю дакле хтети се досадашнѣ политике држати значило би, да се наступајућимъ променама, кое се мало по мало због међусобних околнисти рађаю, ни найманя позорность непокланя.“

Тако е у Енглескомъ парламенту говорио Канингъ пре четрдесетъ година. И у наше се доба светъ много занима тимъ европским равновесиемъ; али увекъ се о том говори, шта ће бити одъ света и одъ Европе, кадъ Турске на овомъ свету више не буде.

Ми питамо само: А како е стояо светъ онда, кадъ Турске не бяше? Па како е било онда на свету, кадъ е србско царство у пуной снази цветало и кадъ е грчко іоштъ снажно било? — Канингъ вели далѣ: „Заръ ми не можемо другихъ средства изнаћи и зар морамо башъ иста она средства употребљавати, коя су дедови наши употребљавали? Када самь са те точке о томъ питаню размишљавао, увидио самь и познао одма шта би валяло чинити“ — онда, а безъ сумнѣ би онъ и сада одма увидио, шта у ово доба чинити треба. „Предци наши“ наставля Канинг у дебати о шпанской ствари, „знали су, да у шпанской држави сунце никадъ не заилази, а ми ћемо сада видити, да има времена, у коима землѣ шпаньолске неће сунце огреяти.“ — То исто можемо и ми о данашнѣмъ положаю света рећи: Дедови наши знадоше за друге државе а за нашу државу су други знали. Пре четири године нико ние ни снивао о кралѣвству Италие, а сада е то свршена стварь, па опетъ ни тимъ европско равновесие поремећено, као што ние ни србскимъ боемъ за слободу одъ год. 1809. поремећено било, а исто тако неће поремећено бити ни онда, ако се Србия опрости оних замкова у коіой се задржава войска, коя е у станю за кратко време одъ два дана 60,000 люди просияке начинити; исто тако неби се европско равновесие пореметило, кад би у Турской свака народность себи обстанакъ државни извоевала; у наше доба се равновесие заиста знатно тамо амо люляло, и люля ће се дотле, докъ годъ буде било тежина, кое су у станю многу снагу къ себи привући.

Све ово треба само безпристрастно посмотрити, да се увѣримо, да е заиста тако. Одъ како се турско царство люляти почело, сваки лако увиђа, да е морало постати одъ другихъ држава зависно, дакле да ние више држава самостална. За време господованя Наполеона клонило се оно на ону страну, на кою га е Себастияни навияо. Касние се равнало увекъ по кажипуту рускогъ цара Николе, затимъ се окретало по речима парламентарногъ говорника Редклифа, па найпосле видимо га сваки данъ, да повереня никада у себи самомъ нема, него га увекъ у друге полаже. А и може ли Турска у себи самой повереня имати? Никадъ ни до века. — Зашто? Зато, **што Турци у Европи нису народъ.** Приватанъ човекъ, кои хоће, да е самосталанъ мора 1. Држати на себе, и то држанѣ мора исто онаково бити, као што е и другихъ люди са коима живи, и само тако ће моћи средства коя му доба нѣгово дати може, на свою користь употребити. 2. Такавъ човекъ мора постоянъ бити, т. е. онъ мора довольнихъ средства за издржаванѣ имати, онъ мора бити човекъ на месту, као растиня у земльи; онъ се мора по неким законима владати и баръ толико права притяжавати, колико му е могуће. Найпосле 3. мора свима онима съ коима саобраштава допуштати право и правицу, — иначе ће га сви презирати, клонити се и оставляти. Кад већ дакле приватни човекъ таква свойства мора имати — каква мора текъ држава бити, да у свету што важи? Заиста држава мора найпре и найпре ова свойства имати: 1. Мора с временомъ напредовати. 2. Мора имати средства да задатку свом одговори и себи поштованѣ прибави. *3.* Мора на све стране, докле годъ нѣнъ саобраштай допире, праведнимъ путемъ ићи. — Погледаймо сада на Турску, да ли іой е могуће уваженѣ какво у европскомъ равновесю уживати. Што се прве точке — да ли Турска са духомъ времена напредуе — тиче, то е стварь целомъ свету позната да не напредуе, еръ никаквихъ европскихъ институция нема, и у обште е себи толико мало цивилизацие прибавила, да христянске слуге у Турской више знаю, него сви Турци изузимајући оно мало ньихъ, кои су се на западу од части цивилизовали. Да ово засведочимо, навешћемо само два доказа: 1.) Сви Турци у обште мисле да остали сви владаоци одъ турскога падише зависе, и да е турско царство тако велико, као савъ остали светъ. — 2) Учитель еданъ у Босни предавао е србской младежи географию, па кадъ се к' испиту многи люди искупише и еданъ турски оца, кои е због високе свое учености у чести био, дође, запита учитель еднога одъ своих ђака о узроцима землѣтреса. Тек што е дете почело на питанѣ одговарати, али ти учени Турчинъ ђипи, навали на учителя и повиче претећи му песницомъ: Ти лажешъ псето ђаурско! Земля стои на едном волу, во у чамцу а чамацъ на води; па кадъ волу томъ мува у уво улети, дрма онъ главомъ а земля се тресе. Слушаоци и учитель држали су, да е доказъ песницомъ подкреплѣнъ, найячи. Тако Турци тумараю по великой помрчини и страховитомъ незнаню, они тако мрзе, на свако знанѣ и свакy цивилизацию, да се никада неће моћи ци-

вилизати. О нравственомъ станю турских жена найболѣ е ћутати.

На друго питанѣ нећемо ни да одговарамо, еръ савъ светъ зна, да е Турска банкротъ. На треће питанѣ найболѣ одговараю трактати, кои су између Турске и европских сила склоплѣни, — по коима свака држава свое у Турской станујуће грађане, собственом суду своме подвргава. А Срби познаю турске судце врло добро, и башъ турски судови били су одъ найглавниихъ повода србскога устанка.

Такви су дакле Турци. Могу ли они дакле као такови у политичкомъ равновесю Европе важность какву имати? Као што ми судимо, немогу; ер они су варвари и непрестано доводе у Европу варварске чете, да са њима Христяне угнѣтаваю; што су банкрот, те ние могуће с' њима у саобраштай ступити, што су и неправедни и непоштени. А они нису ни у станю праведни бити, еръ по њиховимъ главама се сасвимъ друга понятия врзу. У европском равновесю могу само они народи важности имати, кои су цивилизовани и кои чврстъ народъ сачиняваю. Сада се рађа питанѣ, кое народности живе у Европи на земльи, у коіой Турчинъ заповеда? Найпре су Грци, народъ кодъ кога се тако рећи цивилизация и знаностъ родила и воспитала, — затимъ Бугари, кои су одъ свихъ славенских племена Христову веру први примили и већъ у деветомъ веку домаћу литературу свою на велики степен подигли; онда Срби, кои су іош у тринайстомъ столѣтию свое царство и свое уређено правительство и явне поротне судове имали. Сви ови народи су Христяни, посебни народи, имаю свою собствену хисторию, сви су болѣ цивилизовани од Турчина, кога они сви за насилника свога и разбойника сматраю, и они би били у станю сутра стрести тай ярамъ са себе, да се Европляни тако яко не плаше од оне уображене авети коя се зове — равновесе! Ови народи пак не могу се исто тако ни другомъ ярму комъ подвргнути, као годъ што ни турски сносити не могу. Право равновесе, прави мир онда ће тек предъ очима Европе засветлити се, кадъ сваки народъ оно добие, што е његово собствено, кадъ сваки самосталанъ постане. Онда се неће ни равновесие люляти, кадъ сваки народъ поредъ другога као една фамилия поредъ друге, а не као неприятель поредъ неприятеля, узживи. Заиста проба е башъ дуга била, па опетъ Турци своіомъ четирсто годишњимъ бићемъ у Европи нису показали да европскомъ равновесю служе, а далѣ да и неспоминѣмо, како су папе више пута све христйанске народе на заедничку крстоносну войску противъ Турака позивали, да су се европске силе саме чешће упиняле, да варваре те истребе, и колико е крви христянске тога ради проливено. Муамедовци су и у Шпании и Португалии некада владали, па опетъ се равновесие тиме ние пореметило што су храбри Шпаньолци робско иго са себе стресли и онако живити почели, као што имъ по природи пристои, а зацело се неће политичко равновесие у Европи ни найманѣ потрести, ако иста судба и балкански полуостровъ постигне. Докле се годъ дакле народима у истоку Европе не допусти, да се онако устрое и живе, као што имъ пристои, то естъ као народи: дотле ће европска дипломация увекъ много посла имати, и докле годъ Турци у Србии по градови буду, дотле се то равновесие ни за еданъ минутъ неће учврстити моћи зато, што ови по градови станујући Турци Србима сваки путъ къ напредку пресецаю, а већъ стечени напредакъ упропашћую. —

Одъ рускога државника, кои е 1839 год. издао важно дѣло „европска пентархия“ изишло е сада ново дѣло „Европски кабинети и алиянцие“ у комъ се о Аустрии и о начину, како се она према Унгарии владати има, овако у кратко изражуе:

„Аустрия е за равновесие европско одъ преке потребе. Ни една сила европска по зрелой политици неможе на то ићи, да се она распадне или да се поярми. А кадъ већъ тако та стварь стои, то имаю друге силе и право одъ нѣ захтевати, да се окане пута онога, на коме найздравию снагу свою при немогућномъ експерименту троши. Немогућанъ е пакъ експериментъ кадъ е она рада, да са седамъ милиона Немаца, дакле са едномъ петиномъ свога жительства, државу у чисто немачку претвори, у коіой елементъ немачки да влада. Ова е тежня била само онда нужна, докъ су Хабсбурги немачку царску круну носили, докъ су велика добра на Райни имали и докъ су као стража европске културе у савезу са немачкомъ одъ нападая Османлия бранити се морали. Али та мисия е престала! и подпуномъ изменомъ положая Аутрие требало би да се и досадашня политика аустриска изменила. — Наводећи далѣ како су найважнии аустриски државници іошъ почеткомъ овога столећа о томе подпуно уверени били, и како царъ Францъ о промени старе политике свое куће ние ништа чути хтео, услѣд чега е 30 годишня вешта полицайска система Метернихова следовала, да за њомъ іош силнии потреси и забуне наступе — изводи заключенѣ, да се ни диплома одъ 20 октобра неће моћи одржати, ако се средоточие државе непренесе онамо где е заиста т. е. у средину, у Унгарску.

ДОПИСИ.

≈ У Кикинди, 1. юлия. Прекюче — у суботу — посетио насъ е г. наджупански администраторъ на свомъ званичномъ путованю по области жупаниской.

Припрема за дочекъ била е сяйна, но незгодно време учинило е, те се дочекъ ние могао онако извршити, као што се намеравало.

У вече з био поздравлѣнъ г. администраторъ баклядомъ, — коіой е на жалость недостаяо говорникъ — и захвалио се на почасти кратким говоромъ, у комъ е найзнаменитіе, што е на србскомъ езику држанъ, и што се г. администраторъ изяснио, да му е главно старанѣ. да народ унапреди и задовольи.

Сутра данъ е примао посете, и посетио е диштриктски магистратъ, а после подне одпутовао е, — праћенъ одъ жупаниских и магистратских званичника — у Беодру.

При поласку пуцало се изъ прангия.

Но ючерашњи данъ нехтеде протећи, остављући намъ споменъ само одъ едне, и то наред знане светковине; него насъ е изненадио и с другомъ по споляшности много сяйниом светковином онако, што но наши веле, изъ убаха.

У вече, око 6 сати, вратише се магистратски званичници изъ Беодре, а кадъ стигоше на тржиште, поздрави ихъ пуцнява прангия.

Како се ничему ненадасмо, мислисмо у први махъ, да долази краль. комисаръ, когъ одавно очекуемо, или гувернеръ, или найпосле какавъ ини великодостойникъ; еръ баръ до садъ не беше у обичаю кодъ насъ, да се магистратски званичници дочекую съ пуцнявомъ топова, особито кадъ на празно долазе.

Али се другчие збило, ер се времена меняю, и люди — ванъ некоихъ — по времену, те дознадосмо, да су топови пуцали у часть диштриктском судцу, што му е сутра именъ данъ.

Рекао бихъ, да су прангие много чешће и дуже пуцале, него о дочеку и поласку господ. администратора.

У вече е почашћенъ био диштриктски судац серенадомъ, предвођеномъ одъ диштриктски и обштински званичника, и поздравлѣнъ е одъ два говорника.

Први е говоръ држао врховни бележник магистратски Аксентия Радовићъ — бивши посланик на конгресу 1861. — у комъ е за предметъ узео: веру, любавъ и надежду и свое мисли о нѣму дотле развио, докъ ние стигао до заключеня: треба да стрепи народъ одъ диштриктскогъ судца, и самъ сенатъ треба да стрепи одъ нѣга. Risum teneatis. —

Други е говоръ држао диштрикски врховни фишкалъ Велимиръ Стефановићъ, и извео е умозаключенѣ: да народъ треба, да се поглавици безъ условно повери, и да га у свимъ околностима поштуе.

Узъ обадва говора орило се „Живио“:

Немци добро веле у такимъ приликама: umgekehrt ist auch gefahren.

При свой особитости, ипакъ е овай догађай незнатанъ у свомъ явномъ важеню наспрамъ другихъ, кои се особито насъ православнихъ Срба тичу.

Пре некогъ времена наредио е магистрат без споразумлѣня съ црквеномъ влашћу, да се прегледе рачуни магистратске православне цркве, и наименовао е комисию изъ самихъ званичника рад извршеня, а доцние е у Кикинди наређивао место за гробъ Живоина Райковогъ у православномъ гроблю безъ договора са свештенствомъ православнимъ.

У найновие доба пакъ наредио е по свим обштинама диштриктскимъ публикацию штоларне таксе православногъ свештенства.

Ми питамо овде: шта е онда са независности наше црквене управе, коя намъ е одъ найвишегъ места подямчена? Кадъ се политичка власть у нашу унутрашню управу мешати може — и да ли би магистратъ наспрамъ католичке цркве исто тако поступати смео?

Ми држимо, да е конзистория дотична власт за одношенѣ међу свештенствомъ и народомъ, пак ако е магистратъ дознао, да свештенство претеруе у штоларнимъ таксама, требало е на сваки начинъ то конзисториюму явити, одъ кудъ би се нужна наредба за обдржанѣ реда учинила, а никако се упуштати у самостална решеня.

Штоларна такса, кою е магистратъ дао обнародовати, уређена е у оно доба, кадъ е диштриктски судацъ имао годишнѣ плате 300 ф. шайна, а данасъ има 4000 ф. шайна — пакъ ако е ондашня такса штоларна, коя е иначе и у новцу, кои више непостои, уређена, временомъ застарила, и недае се употреблявати; шта ће онда настати збогъ речене публикацие међу народомъ и свештенствомъ? куда воде народъ и цркву такве мере?

Любопитни смо, шта ће услѣдъ овогъ догађая свештенство наше — шта поедине црквене обштине у диштрикту — шта ли конзисториюм чинити?

Нови Садъ 4 юния. Овихъ дана видисмо неколико турскихъ официра, гди се по нашой вароши слободно шећу. Шта би било одъ србскихъ официра, кадъ би у овако узруяно време у турску варошь какву отишли? Зацело не би имъ смели добри стояти за животъ. А турци по србскимъ варошима безъ бриге ходаю, наравно као господари света.

— Ова година биће една одъ найраніихъ година. Воће е ове године месецъ дана ранie, него обично, приспѣло. Грожђа већъ одъ две неделѣ дана има зрела, и садъ се већъ и на нашу пияцу све више и више доноси.

УГАРСКА.

Као што „Ширгень“ явля издао е кралѣвски намѣстникъ грофъ Палфи 22. юн. на управителѣ жупания и диштрикта следећу окружницу:

Приликомъ мога путованя по земльи са радошћу самъ опазио да е народъ мени као намѣстнику Нѣг. ц. к. апостолскогъ величества знакъ повѣреня свога, а съ тимъ и привржености къ пресветломъ престолу и високой влади показао и тиме, што ме е свуда са поштованѣмъ и добродошлицомъ дочекао, шта више готово свуда коняничку пратню, бандерие, организирао. Но будући се таквимъ почестнимъ пратнима еданъ део становништва кои на земледелску классу спада, уклоня одъ польскога посла кои е за њихъ много важнии, то би я са позивомъ на мою окружницу одъ 15 Марта желио, да Ваше ..... наредбу учините да те почестне пратнѣ за време летњихъ месеци изостану, односно да дотичне особе изявлюући имъ мою хвалу на њиховой готовости, одъ устрояваня таквихъ бандерия одвратите.

СТРАНЕ ЗЕМЉЕ.

Турска.

Турска на све стране чини велике припреме за ратъ. Изъ Цариграда явля „Б. Кор.“ да се по портиним наредбама око Србие войска на све стране креће. Єдна чета коњаника оправлѣна є на Тимокъ, и стала є близу Брегаве; изъ Босне приспело є єдно оделенѣ войске и настанило се у Бельини. Да би предупредили нове несреће и да би сукобъ уклонили, кога би последице одъ непрегледногъ замашая могле бити, смислили су многи конзули, да тамо иду, па да сами собомъ злу на пут стану, да се не упада у Србию. Кнезъ є Михаило протестовао кодъ конзула београдских противу тога, што се турска войска између Видина и србске границе поставля, а у исто време опуномоћио є свога капуђехаю у Цариграду, да противу тога код Порте енергично протестує. Г. Ристић учинио є то, као што валя, и Порти є казао, да то ни мало не ће народъ ублажити, него іоштъ већма раздражити. Ако она не ће овомъ приближаваню своє войске граници србской на путъ стати, то ће и србска влада оно чинити, што іой нѣно отачествољубие налажа.

— У землѣ око Србие послала є Порта по особитомъ некомъ послу више великихъ чиновника. Тако по „Журн. де Конст.“ пославъ є у Видинъ Азимбегъ, у Скоплѣ Товфикбегъ, у Босну Тевфикбегъ, а у Софию Назифефендия:

Далѣ се явля отуда, да є србски капуђехая са турскимъ министромъ споляшнихъ дѣла имао жестоке разговоре. Између осталогъ, вели Б. К. да є Али паша рекао: „Заръ ви мислите, да ћете срушити турско царство, ако побиєте неколико турака“? на кое ће му Ристићъ одговорити: „А заръ ви мислите, да ћете, затрпати и уништити србски народъ подъ развалинама нѣгове главне вароши.“ „Порта є,“ настави далѣ Алипаша, „довольно извештена, да є србски дворъ ту уплетенъ, па ма како се онъ старао, да то сакрие. Удешено є било, да кневъ изъ Београда отиде; а то сведочи, да є онъ знао, шта ће се догодити.“ На то му србски капуђехая овако одговори: „Ваша ексцеленция варате се, єръ да є било то удешено, онда се не би нѣгова светлость нимало журила, да натрагъ у Београдъ дође, нити би ту на найстрашние место одсела, нити би се кнезъ старао, да опасношћу свога живота блажи жестоке борце, летећи у средину њину.“

Грчка.

О политичкомъ положаю Грчке доноси „Тр. Царт.“ следећи занимљиви чланакъ.

Премда є после догађая у Науплии миръ у земльи повраћенъ, то овай миръ неможе онога обманути кои политички токъ времена мотри; тай миръ є само привремени, и колико се већма тихъ чини, тимъ ће већи олуй за њимъ слѣдовати. Укоренѣна идеа у народу коя є у крвъ прешла, да є необходно нуждно сединенѣ разделѣнихъ делова грчкогъ народа, іонскихъ острова, грчкихъ провинциа европске Турске и свию острова архипелага, као што є постаяло у старо доба и за времена найлепшегъ цветаня Грчке — та идеа коя є свакояко праведна, ако се принципъ народности одржи, захтева да се све отете провинције саме одъ себе народномъ средоточию своме споє а не да се политичкимъ одвлаченѣмъ на друго средоточие привежу, — та идеа є темель и узрокъ данашњихъ нашихъ неуреднихъ, революционарнихъ и страномъ као што смо у Науплии видили, анархичкихъ околности.

Италия.

О изненаднем одлазку Гарибалдиевомъ у Сицилию наравно да се у талиянскимъ листовима много говори. Онъ є отишао ноћу између 14. и 15. юния. повео є са собомъ своє синове и найпоуздачие приврженике а нарочито г. г. Буссо, Миссори, Нуло, Шиасси, Миньона, Гвастала, Гверцони, Бруцези, Рипари и Ђивинини. Обштаръ Корте шеф нѣговогъ генералногъ штаба кои се у Милану бавио позватъ є путемъ телеграфа да у Палермо дође. Исто тако се изъ Париза явля да су бавећи се у Француской Гарибалдиянци преко телеграфа позвати да у Турин иду, и као што изъ Париза „Италий“ пишу, добиле су особе кое у савезу са Гарибалдиевомъ партаіомъ стое, депеше, да ће скоримъ важни догађая бити.

Припознанѣ Италие чрезъ Руссию наравно да є одъ енглескихъ листова добро примлѣно; али одобренѣ то има граница. „Хералд“ примећує: Пре неколико година би теже било такво припознанѣ добити; али би имало већу вредностъ. — „Пошта“ вели да є Руссию руководила мисао да ће Италию као савезника противъ Турске задобити. — И заиста тай коракъ се неможе другчие изяснити, него Француско-руско-талиянскомъ алиянциомъ коя се одъ некогъ времена поговара. И „Ванд“ мисли о томъ тако сравньиваюћи садашньи поступакъ у Петрбургу са вређашньимъ прекиданѣмъ дипломатскихъ одношеня са Туриномъ. Онъ вели:

Било є октобра 1860. кадъ оно први секретар рускога посланства у Турину предаде прилично опору ноту кнеза Горчакова, у коіой овай протестоваше збогъ садашньихъ догађая на талиянскомъ полуострову, являюћи уедно на пречацъ да ће савъ персоналъ послаништва одлазити. Сличанъ протест є у то доба истина и одъ стране Шпание предатъ али грофъ Кавуръ ние у томъ нашао довольнога узрока да свога посланика изъ Мадрида натрагъ позове: Руска нота пакъ тако є опора и зла била, да се Кавуръ одважио и одъ своє стране савъ свой посланички персоналъ изъ Петрбурга натрагъ позвати. Та иста Руссия, коя є онда тако преко поступала и коя би іошъ и горе поступала да іой ние одношенѣ нѣно према Француской умереностъ налагало, сада є припознала Италию безъ икаквогъ условия. —

Француска.

Ерменски владика Хасунъ, изъ Цариграда добио є код цара аудиенцию, и имао є с' њиме необично дуга разговора. Владика є многим нѣговим приятельима приповедао, да му се цар яко поволно изразио за християне, кои подъ турским скиптромъ живе, и са некомъ га є свечаности уверавао, да никадъ престети неће, судбу християнску у Турской подпомагати, и да є онъ увекъ готовъ, колико годъ узможе, за добро станѣ и напредакъ християнски у Ориенту радити. Владика Хасун, како веле, враћа се натрагъ у Турску.

Све се већма потврђує, да ће се велике силе скоро састати, да договоромъ изравнаю већ єдаред порту са нѣнимъ християнскимъ провинциама.

Вицеадмиралъ де Лагравиер иде са 2000 войника изъ Шероурга у Мехико. Генералъ Форей узео є већъ одъ цара опроштай, єръ и онъ у Мехико иде, само ние сигурно, да ће заедно са вицеадмираломъ одиловити.

Генералъ Мирандолъ наименованъ є, како се чує, за заповедника оне войске, коя ће у Мехико ићи. Войска, коя ће подъ управомъ Фореия ићи, понеће са собомъ 7 батерия артилериски, из међу кои ће 5 батерия обсадни топова бити. Три нове лађе праве се, кое ће єдну часть войске Лагравиерове у Мехико одвести.

Енглеска и Француска заключили су помоћъ у Шангхай слати; Енглеска ће изъ Индие войску тамо слати, а Француска опредѣлила є из своє землѣ тамо 12,000 войника послати.

У дипломатскимъ круговима се яко говори о некомъ тайномъ уговору између Француске, Русие и Талиянске.

Найновие вести.

Телеграмъ єданъ одъ 28. юн: явля да є Абди паша на Црногорске обкопе Миркове ударио, али да є са великомъ штетомъ одбиенъ. Кодъ Рудиня трае бой међу турцима и Црногорцима іошъ одъ 25. юн. Ту се боре Дервишъ паша и црногорски войвода Вукотићъ. —

— Изъ Петрбурга являю „Шлезке Нов.“ Обуставлянѣ илядугодишнѣ светковине обстанка русскогъ царства и употребленѣ єдне части трошка на то одређеногъ, на помоћъ погорелаца, у обште є овде задовольило, и агитацие превратне партае у свакомъ су обзиру за ню до сада не само сасвимъ безплодне биле, него су издесловале сасвимъ противно што ономе на што су смерале.

— У Трсту 29. юн: Баронъ Хибнеръ є изъ Цариграда овамо приспео.

— У Лондону 29 юн: у ючерашньой седници дольнѣга дома изявио є лордъ Палмерстонъ, да є Руссия Италию без икаквогъ условия припознала. Прва условия коя э она ставила, била су съ поштованѣмъ одбиена

— У Турину 29. юн: у данашной седници коморе изявио є Ратаци на єдну интерпелацию да є званична нота Руссие односећа се на припознанѣ Италие, данасъ стигла. Онъ ће сутра данъ исту а и іошъ друго нешто саобштити, што ће све задовольити. Припознанѣ одъ стране Руссие ние скопчано ни съ каквимъ условиемъ кое би достоянство кралѣвства Италие повредило. Говори, да ће се сутра огласити припознанѣ Италие одъ стране Пруске. —

— У Цариграду 23. юн: Ђенералъ Етем-паша отишао є са єднимъ батальономъ у Солунъ, кои ће у Монастиру станити се. Овдашньи персиски посланикъ путоваће на два месеца у Европу. Грчки конзулъ Палеолого удавио се при купаню. — Саксонски посланикъ баронъ Себахъ приспео є овамо. У Кандиіи на мести неће порезъ да даю.

ТРГОВИНА.

Веч одъ 24—30 юния. Дотераное 3012 глава рогате марве. Тежина поедини износила є 500—670 фун. комадъ се продавао по 140 ф. — 217 ф. 50 нов. а мажа по 28—31 фр.

Што се ране тиче, то є само єчма, зоби и кукуруза продавано, и то є 90, мерица єчма по 2 фр. 50 н. — 2 фр. 55 н. 3975 мерица зоби по 2 фр. 5 н. — 2 фр. 35 н. 38 мерица кукуруза по 4 фр. 60 н.

Бечка берза од 28. юния.

Дукати	6 10
Металици 5. проц.	70 95
Нар. заим 5. проц.	82 30
Акције кред. завода	216 —
„ нар. банке.	78 —
Сребро	125 50

Бр. 80.

II.

СТЕЧАЈ.

У заведенію бесмртногъ Саве Текеліє у Пешти упразнѣна су за школску годину 186²/₃ два питомачка места.

Свакій питомацъ има у заведенію слободанъ станъ съ огревомъ, свећомъ и послугомъ, и 157 фр. 50 н .а. вр. на годину, коя му се свота по 15 фр. 75 н. а. вр. на месецъ издае.

Ко жели у заведеніє примлѣнъ быти, треба да є православанъ Србинъ, да слуша православне, медицинске или философійске науке на свеучилишту, или ако є іошъ у гимнасіи, да є баръ шестій гимнасійскій разредъ свршіо, и да свою молбеницу до 8/20 аугуста о. г. Матицы Србской у Пешти поднесе съ овимъ исправама:

1. Школска сведочанства одъ првогъ и другогъ школскогъ течая; а ко садъ свршава осмий гимнасійскій разредъ, тай мора іошъ узъ свою молбеницу и сведочоу о добро положеномъ испиту зрелости приложити.

2. Вере достойно одъ дотичне жупанійске власти, магистрата или другогъ коегъ явногъ званія издано сведочанство, у коемъ мора ясно назначено бити станѣ просителѣвихъ родителя, као и то, колико іошъ деце осимъ нѣга имаю.

3. Лекарску сведочбу да є проситель здравъ и да су кравіє богинѣ у свое време на нѣга накаламлѣне.

Молбенице, кое не буду по овомъ пропису зготовлѣне, не ће се моћи уважити.

Изрично се дае на знанѣ, да по вишимъ наредбама ни єданъ ученикъ не сме две, или више стіпендія у єдно исто време уживати, и да ће свакій за Текелійногъ питомца избраний проситель при своме ступаню у заведеніє одъ лекара Текелиногъ заведенія испитанъ бити, па ако се нађе да є болешљивъ, или да какву другу телесну ману на себи има, то се не ће у заведеніє примити.

По себи се разуме, да се свакій питомацъ, при своме ступаню у заведеніє, своєвольно подвргава свима правилама, коя є Матица Србска, као старателька Текелійногъ заведенія, за питомце Текелійне издала.

Изъ одборне седнице „Матице Србске“ држане у Пешти 23 юнія 1862.

А. ХАЦИЋЪ — секретар.

ПАВАО КОИЋЪ — председникъ „Матице Србске“

Одговорни Уредникъ и издаватель Петаръ Нинковићъ

Епископска печатня.